Nici om frumos să nu sii:
Marhă grasă se deoache,
Om frumos cade-n păcate.
Colecţia DUMITRU IUGA, Săliştea de Sus
De la Mihai Vlad, 48 ani, 1972

127

Tăt mi-i gându să mă duc
La Gherla, la Câmpulung,
Să-mi cumpăr un cal porumb,
Să pun pe el praf şi plumb
Şi să mă îmbrac haiduc,
Să mă duc la Budapeşte
Să văd mândra de trăieşte.
Colecţia MARIA DANCIU, Săcel, 1968

128

Eu de-aicea duce-m-aş
Ca roua de pe imaş,
Eu de-aicea duce-m-oi
Ca roua de pe trifoi.
Colecţia GEORGETA MARIA IUGA, Borşa.

129

Dusu-i mândru cu plugu,
Eu mă duc şi-i duc prânzu,
El mă-mbdie să prânzăsc:
- Eu n-am vinit să prânzăsc
Că-am vinit să-ţ povestesc
Unde-am văzut pe mă-ta -
Colo-n jos, pe arătură,
Culegând sămânătură
Să facă fermecătură,
Să mă farmece pe mine,
Să mă despărţa de tine.

130

Măicuţă, când m-ai făcut
Doamne, bine ţ-o părut,
Nemnică nu te-o durut
Numa-on deget la pticior
C-ai gânit c-oi si fecior
Şi când ai văzut că-s fată
Tăte te-o durut odată.
De la Ileană Dumitrean, 25 ani, 1968

131

Nu vini, mândruţ, la noi
Că mă fă mă-ta gunoi:
De-ar si gunoiu ca mine
Nu l-ar mai mătura nime
Că l-ar pune-n călămari
Ş-ar scrie domnii cei mari
Şi l-ar duce-n primărie
Unde stau domnii să scrie.
De la Anuţa Iuga, 40 ani, 1980

132

Pe cărarea bădiţii
Creşte iarba dragostii;
De ce creşte-mbătrâneşte -
Om cu om trage nădejde,
Numa eu cu bădiţa
Nu ne tragem nădejdea
Că ştiu că nu ne-om lua:

perina de pe rotiţele plugului, cu spatele înainte, fiind gata de fugă în orice moment. Udătorul era flancat de cei doisprezece crai, care-l păzeau să nu fugă. În lipsa unei ape curgătoare unde ar fi trebuit să fie dus pentru a fi udat şi spălat, udătorul era dus la Fântâna din sat, care avea şi (v)alău. Alaiul era însoţit de ceteraşi şi, din loc în loc, feciorii se opreau şi jucau câte un joc din cele douăsprezece jocuri fecioreşti admise cu acest prilej. La fântână, avea loc ceremonialul propriu-zis: udătorul era luat de crai pe sus şi lăsat într-una din cupele valăului, în apă. Când udătorul era scos din apă, izbucneau strigăte şi chiote, muzicanţii cântau, tineri şi bătrâni se prindeau în joc. Trebuie să precizăm că participarea femeilor şi a fetelor era admisă doar în calitate de spectatoare, la apă nu aveau voie să joace. Într-un mare entuziasm, udătorul era pus pe roţi cu faţa înainte şi întregul alai se îndrepta spre casa acestuia. Acolo avea loc petrecerea, care dura până către seară. La petrecere se servea doar băutură şi "câte-o îmbucătură după ea". Petrecerea se relua a doua zi când craii, împreună cu udătorul treceau pe la casele oamenilor, cei mai harnici, mai cu stare, însoţiţi de ceteraşi. Erau primiţi în casă şi cinstiţi cu horincă şi mâncare. Acum era admis jocul feciorilor cu fete, dar nu se permitea ca fetele să fie îmbrăţişate la sfârşitul jocului, cum era obiceiul în alte ocazii. Cel care "greşea" era pedepsit cu douăzecişicinci de lovituri cu maiul în talpă.
Duminica următoare avea loc petrecerea finală, când se organiza un joc în sat, la care participa întreaga obşte sătească. Jocul avea loc în centrul satului, chiar pe locul de unde alaiul a plecat spre casa udătorului.

Colecţia **VETURIA ROGOJAN , MIHAI ROGOJAN**

VIRGIL ŞURANI

Datini din Şurdeşti: udătorul

(Extras din "Cronica parohiei Şurdeşti", 1940)

...Obiceiuri mai însemnate la botezuri, cununii şi înmormântări, care să aivă o notă caracteristică şi pronunţată local, nu sunt. Totuşi, de remarcat ceea a udătorilor de la sărbătoarea Învierii care, precum ştim, azi se menţine singur în parohia Şurdeşti, deşi în urmă cu vreo 10-15 ani era răspândită în toate comunele din împrejurime. Ţăranul român, înfrăţit cu glia, sărbătoreşte evenimentele în strânsă legătură cu preocupările lui de trai şi [cele] economice. Şi ce au poate fi mai însemnat de cât eşirea la plug. Săteanul

Ioan Nădişan: Spălatul la râu, Tânjaua din Hoteni

În pădure m-am născut, *Şi judecător am fost pus.*
În casă am fost adus *(vpлоf)*

Colecţia ŞTEFAN CĂMĂRAŞU, Larga, 1981

D. Iuga: Udătoriu din Şurdeşti, 2000

care a prins de cu primăvară cel dintâi boii la plug, e dus cu mare alai, a doua zi de Paşti, la râu pentru a fi udat. Pregătirile se încep de cu bună vreme. Tineretul, înţeleg feciorii, convin între ei pentru acele zile de sărbătoare doi crai. Comunică apoi şi celui vizat în cuvinte alesă şi cu toată cinstea hotărârea luată. A doua zi de Paşti, când de altfel preotul liturgiseşte în filie, după terminarea utreniei, fătul rămâne mai pe urmă în biserică, ca după ce cu toţii ies, să închidă uşa. La uşa bisericii însă din afară stă careva dintre flăcăi de pândă, nu cumva să apuce a închide fătul uşa căci n-o mai deschide fără numai dacă să apromit că i-or plăti două sau trei litri de vin. În tinda bisericii apoi sunt proclamaţi şi ridicaţi cu axlamaţie nouă, cel ce va fi udat şi să aleg atâţia dignitari câte numiri mai sonore numai le vin în minte: miniştri, judecători, şef de bună rânduială etc. etc. Terminate alegerile la biserică pornesc cu toţii la casa celui care va fi udat. Aci însă dau de o pedică şi anume n-au voie să-l ducă pe consătean la râu până nu găsesc obectul ascuns de respectivul, de regulă o monetă mai mică de ban, pe care respectivul a ascuns-o într-o crepătură de lemn, în roţile plugului sau alt loc. E dator să spună însă aproximativ că în ce parte a casei sau a superedificatelor e ascuns obiectul pentru de a nu rescoli toate lucrurile. Hazul produs cu urarea obiectului e nespus de mare. În urmă se găseşte ori gazda casei ca să curme încercările zadarnic[e] îl descoperă. Isprăvind cu aranjarea şi lichidarea acestei chestiuni, pornesc cu toţi la râu. Plugul aşezat pe aşa numită capră (iapă) şi purtând o pătură de lână cu perină, ca să poată şedea gazda, să înjugă boii şi pornesc la drum. Cântece, glume, veselie tinerească, dar cu multă grijă nu cumva să fugă udătorul, căci de-i sunede să fugă şi să între în careva casă, nu mai au drept să-l forţeze să meargă mai departe. Atari cazuri însă să pomenesc rar şi să înpacă ca şi cu fătul în comptul a lor două-trei litri băutură. Pentru cazul că e timp frumos şi apa nu-i de totul rece, pe udător îl prind doi flăcăi de mână şi sar tustrei în apă, iar dacă e frig şi apa rece, îl udă numai pe cap. Să întorc apoi tot cu cântare şi veselie la casa celui udat, unde ţine petrecerea până se înserează de-a binelea. A treia zi de Paşti, din nou petrecere la unul dintre crai, iar în Duminica Tomii la celalt crai când apoi se termină toate cele în legătură cu udătorii. În decursul petrecerilor nu-i permis să danseze feciori cu neveste şi care trece peste aceste oprelişti primeşte câteva lovituri de beţe pe talpa picioarelor de la cei puşi cu supravegherea bunei rânduieli. La fel păţesc şi acei tineri care în aceste zile ar fi prinşi că umblă noaptea prin sat.

Comunicată de ALEXA GAVRIL BÂLE şi EMIL COSTIN

Neamurile rău grăiesc
Şi părinţii nu voiesc.
De-ar putea oamenii face
Nouă să ne dăie pace
Că ruşine nu le-om face.
De la Ioana Iuga, 60 ani, 1968

133

Supăratu-i omu, Doamne,
Când se culcă şi nu doarme;
Da' -i mai supărat atunci
Când îşi dă boii pe junci
Şi fetele după slugi.
De la Ioana Vlad, 60 ani, 1980

134

Fă-mă, Doamne, ce mi-i fa',
Fă-mă cruce de argint
Să mă bag pe sub pământ
La tătuca la mormânt,
Să-i trag pânza la o parte
Şi să-i spun a mele toate.

135

Supărată ca pe mine
N-are Dumnezeu pe nime,
Supărată cum îs eu
N-are-n lume Dumnezeu.
Supărată nu mă spui,
Nu fac voaia nimărui.

136

Supărarea bate-o, Doamne,
Tăt în pat cu mine doarme,
Nu mă lasă la focu
Să mă hodinesc amu.
De la Anuţa Iuga, 40 ani, 1980

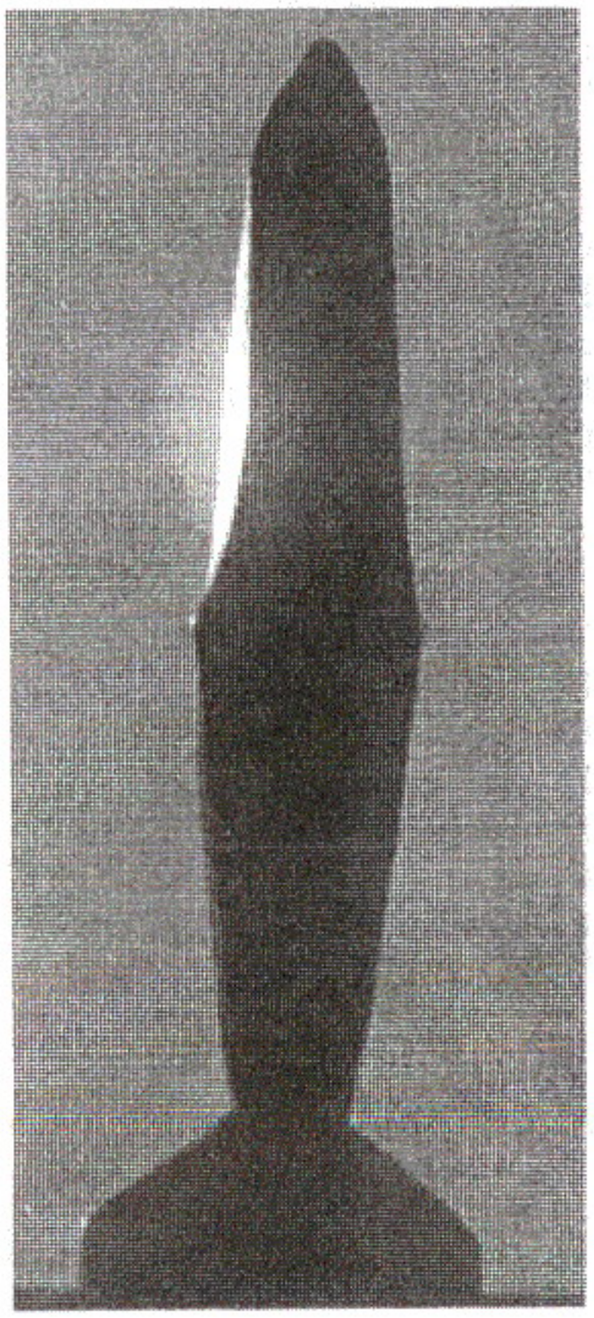

Du-te unde-o dus mutu roata
Şi surdu iapa.

Colecţia DUMITRU IUGA